

**บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**  
เรื่อง คุณสมบัติของกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือในคณะกรรมการแรงงานทางทะเล

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้มีหนังสือ ที่ รง ๐๕๐๒/๖๓๒๒ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายกระทรวงแรงงาน ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ ได้มีการพิจารณาร่างระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือและผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขคุณสมบัติของกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ เพื่อกำหนดให้บุคคลที่เคยทำงานเป็นคนประจำเรือสามารถเข้ามาเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือได้ โดยที่ประชุมมีความเห็นแตกต่างกันเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง เห็นควรกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยทำงานเป็นคนประจำเรือสามารถเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือได้ เนื่องจากคำว่า “ผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ” ไม่ได้จำกัดเฉพาะคนประจำเรือซึ่งทำงานอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหากรณีที่สภาพการทำงานของคนประจำเรือต้องทำงานบนเรือตลอดระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการแรงงานทางทะเลได้

แนวทางที่สอง เห็นว่า การกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยทำงานเป็นคนประจำเรือสามารถเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือเป็นการขัดหรือแย้งกับมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ เนื่องจากการรวมในคณะกรรมการแรงงานทางทะเลทุกตำแหน่งควรมีสถานะหรือมีการดำรงตำแหน่งในขณะปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดนิยามคำว่า “คนประจำเรือ” หมายความว่า คนซึ่งทำหน้าที่ประจำอยู่ในเรือ โดยได้รับค่าจ้าง ดังนั้น คนที่ทำงานในเรือเพียงชั่วคราวไม่ถือว่าเป็นคนประจำเรือ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงขอหารือว่า การกำหนดคุณสมบัติให้บุคคลซึ่งเคยเป็นคนประจำเรือสามารถเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือเป็นการขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมเจ้าท่า) และผู้แทนกระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ในปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการแรงงานทางทะเลเกิดปัญหาในทางปฏิบัติจากการที่กรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ เนื่องจากสภาพการทำงานของคนประจำเรือต้องทำงานบนเรือตลอดระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๑๒/๓๑๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โดยสัญญาจ้างคนประจำเรือส่วนใหญ่จะกำหนดระยะเวลาไว้ไม่เกินหนึ่งปี เพื่อให้สอดคล้องกับข้อ ๒ (ข) ของมาตรฐาน ก ๒.๕ ของข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งตัวกลับ (Regulation 2.5 - Repatriation) ตามอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๙ (Maritime Labour Convention, 2006) ที่กำหนดระยะเวลาสูงสุดของการทำงานบนเรือที่ออกทะเลของคนประจำเรือจะต้องน้อยกว่าสิบสองเดือน นอกจากนี้ คนประจำเรือส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ ทำให้ไม่สามารถหาผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือได้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานประกอบกับข้อเท็จจริงเพิ่มเติมแล้ว เห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้มีผู้แทนองค์กรต่าง ๆ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกขององค์กรตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยบุคคลที่เป็นผู้แทนองค์กรนั้นควรต้องเป็นสมาชิกขององค์กร และมีความรู้เกี่ยวกับสภาพการทำงาน วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียขององค์กรอย่างเพียงพอที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสมาชิกขององค์กรได้ และแม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของการเป็นผู้แทนองค์กรไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม แต่การแต่งตั้งผู้แทนองค์กรจำต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย

สำหรับกรณีตามข้อหาหรือนี้ โดยที่มาตรา ๙๙<sup>๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการแรงงานทางทะเล ให้ประกอบด้วยผู้แทนสามฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนฝ่ายรัฐ ผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ อันมีลักษณะเป็น “องค์กรไตรภาคี” มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานทางทะเล และการกระทำอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กรรมการในคณะกรรมการแรงงานทางทะเลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับแรงงานทางทะเล อีกทั้งต้องทราบข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับแรงงานทางทะเล เช่น สภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และวิถีความเป็นอยู่ของคนประจำเรือบนเรืออย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่สำคัญดังกล่าวได้ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม อันเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มุ่งคุ้มครองคนประจำเรือโดยให้มีสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และความปลอดภัยและสุขอนามัยอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๙๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแรงงานทางทะเล” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการกงสุล อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนแพทยสภา ผู้แทนสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแรงงานทางทะเล ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแต่งตั้ง จำนวนสองคน ผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแต่งตั้ง จำนวนฝ่ายละห้าคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแต่งตั้งข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือและผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานกำหนด

ในกรณีนี้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ข้อ ๒ (ข)<sup>๒</sup> ของมาตรฐาน ก ๒.๕ ของข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งตัวกลับ (Regulation 2.5 - Repatriation) ตามอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๙ (Maritime Labour Convention, 2006) ได้กำหนดระยะเวลาสูงสุดของการทำงานบนเรือที่ออกทะเลไว้ น้อยกว่าสิบสองเดือน จึงเป็นเหตุให้สัญญาจ้างคนประจำเรือโดยทั่วไปมีอายุไม่เกินหนึ่งปีเพื่อให้สอดคล้อง กับมาตรฐานดังกล่าว ในขณะที่มาตรา ๑๐๑<sup>๓</sup> แห่งพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติให้คณะกรรมการแรงงานทางทะเลมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี ดังนั้น การแต่งตั้ง คนประจำเรือเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง และไม่มีการต่อสัญญา สถานะการเป็นคนประจำเรือย่อมสิ้นสุดลงโดยผลของสัญญา อันเป็นเหตุ ให้บุคคลดังกล่าวต้องพ้นจากการเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือตามมาตรา ๑๐๒<sup>๔</sup> (๗) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงไม่สามารถทำหน้าที่ได้ครบสามปี ตามที่กฎหมายกำหนดได้ จึงมีเหตุอันสมควรในการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ ให้ครอบคลุมทั้งกรณีบุคคลที่เป็นคนประจำเรือในขณะที่ได้รับการแต่งตั้งและบุคคลที่เคยเป็นคนประจำเรือ

<sup>๒</sup>2. Each Member shall ensure that there are appropriate provisions in its laws and regulations or other measures or in collective bargaining agreements, prescribing; and  
etc.

(b) the maximum duration of service periods on board following which a seafarer is entitled to repatriation – such periods to be less than 12 months; and  
etc.

“มาตรา ๑๐๑ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน แต่งตั้งกรรมการแทน และให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

ในกรณีที่กรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือหรือกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือพ้นจากตำแหน่ง ก่อนวาระ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแต่งตั้งกรรมการในประเภทเดียวกันเป็นกรรมการแทนและให้ผู้ที่ได้รับ การแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

ในกรณีที่กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้ง กรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

“มาตรา ๑๐๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานให้ออกเพราะบกพร่องหรือทุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติ เสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

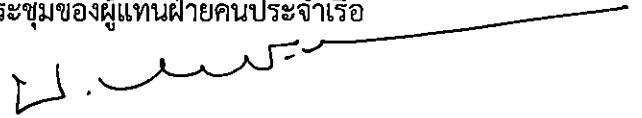
(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๗) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐมนตรีกำหนด

แต่ในขณะที่ได้รับการแต่งตั้งไม่ได้มีสถานะเป็นคนประจำเรือแล้ว โดยการแก้ไขระเบียบกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทน ฝ่ายเจ้าของเรือและผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำหรับการกำหนดให้บุคคลที่เคยเป็นคนประจำเรือ สามารถเป็นกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือได้ แต่ควรต้องเป็นบุคคลที่พ้นจากการเป็นคนประจำเรือ ไม่นานเกินไป ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพการทำงาน วิถีชีวิต และส่วนได้เสียของคนประจำเรือที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด รวมทั้งโอกาสที่จะกลับเป็นคนประจำเรืออีกด้วย

สำหรับประเด็นปัญหาที่เกิดจากสภาพการทำงานของคนประจำเรือที่ต้องทำงาน บนเรือเกิดข้อขัดข้องทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการแรงงานทางทะเลได้นั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการประชุมโดยการนำรูปแบบ การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการเข้าร่วมการประชุมของผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ



(นายปรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๖๓